

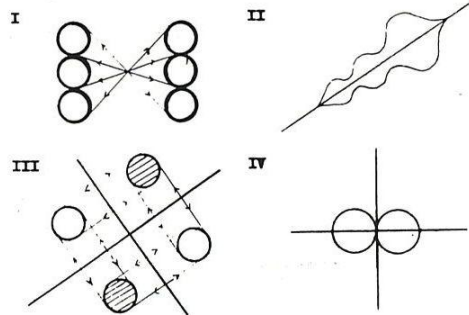
bilo bi i dobro i lepo da se zna . . . » — piše Sreten Ugričić (1961) u autopoetičkom komentaru uključenom u njegovu novu knjigu NEPO-NOVLJIVO NEPONOVljivo. ukoliko je prva knjiga UPOZNAVANJE SA VESTINOM (1985) doista i doslovno to mogla da bude onda NEPONOVljivo NEPONOVljivo možemo smatrati nastavkom i nadopunom njenih formalnih istraživanja, odnosno, daljim i još doslednijim produbljivanjem osnovnih spisateljskih opredeljenja, koja svoju bit nalaze u neponovljivom susretu ideja, simbola i slika kao mizeisa život. Razdrobljenu formu i stvarnosti iz teksta prve knjige, Ugričić nadomešta modelima i jednog i drugog. NEPONOVljivo NEPONOVljivo jeste ambiciozno zamišljen projekt, kratk problemima svakog pisanja ogoljenog do suštastvenosti — ljubavlju, smrću, slikama čoveka i neslikama boga. Broj pitanja i nedomica, koje nudi, je sažet, samim tim, i ogroman. Tekst je sazdan od materijala prikupljanog na granicama racionalnog promišljanja. Sadržinski i formalno nema tu ni jedne suštinski nove ideje, no, lepota oblikovanja i dovođenja u kontekst naoko paradoksalnih premisa u svetu beskraje simetrije (znači, u spoznaji smrti kao nemogućeg) čini ovo »četvorjevanđelje postmodernog romantizma« jednom od onih šifri koje će čitaoca, sklonog igri duha, odnosno, njegovu misao, lako i brzo izvesti u prostor metafizike i njenih »poslednjih istina«. Dodatni niz tekstova (čiji ton i ubedljivost potsete čitaoca na Vinaverov Manifest ekspresionističke škole) — »Na marginama ovog četvorjevanđelja« — omogućuje posmatranje ove proze u njenom prirodnom okruženju. Ugričić komentarima pokušava zaokružiti proces recepcije sopstvenog teksta. To je, s jedne strane, veoma privlačno, naročito za tkzv. »lenjog« čitaoca (mada, teško da će takvom ova knjiga i doći do ruku), a s druge, tu je možda i zamka, jer, premda snabdeven obiljem informacija iz komentara, kritici sklon čitalac, ne može a da se ne zapita, da li je to pravi trag, bez obzira što pisac sve preostale karte baca na sto. Ovaj prikaz knjige pokušava videti kao celinu, pa tako i »Margine« smatra njenim sastavnim delom, iako se i čitanje bez oslonca na njih čini, ne samo mogućim, već i bitnim.

Priča Ugričićevih »jevanđelja« se, poput drevnih istočnjačkih simbola svetlosti i tame, nadopunjuju i izmenjuju gradeći začaran krug iz koga nema izlaska. Forma je tu pokretača radnje čiji se mikrosegmenti tvore kroz spoj egzistencijalnog iskustva i nadistoričnih zna- nja. Spisateljski napori autora idu u dva smer- ra:

a) radu na rečenici — najviše korištena izražajna sredstva su metonimije i metafore. Rečenice su nabijene slikama i svoju lepotu traže u paradoksu, logičnost u alogičnom, nestvarno u stvarnom. Izraz je pun ekspresije, odzvanja svečanom govorom, sadržajem pokušava prodrati do srži egzistencije. Narator se trudi da pokaže svoje nepristustvo, udaljenost od reči je uvek podjednako (što simulira njihov »sam od sebe« nastanak). Mogućnost redosle- da čitanja u oba smeru postignuta je kratko- ćom i uzdrhtalom nedorečenosti u potpunoj slici koju nosi svaka rečenica. Svaka slika je, opet, novi kadar ispred preciznog objekta piščeve kamere, u kojoj se slike prelamaју i ka spolja i ka unutra, i kroz predele i kroz reči, u biću i ne-biću. U kontaktu sa čitaocem ovakav zbir jezičkih oblika i otkrovenja (ili, u dobrom broju slučajeva, samo potsećanja) biva okvi- rom sopstvene literarne relevancije. Treba još dodati, da takva sklonost vizuelnim obrtima i, uopšte, slikovnom pismu, približava Ugričićev rukopis izrazu nekolicine mladih autora, V.

Pišala, N. Mitrović, pre svega koga su neki kritičari već oglasili poetskim žanrom.

b) razradi koncepta — sama knjiga jeste koncept stvaran iz perspektive konteksta (na šta komentari ukazuju), a već podnaslov otkri- va pretenziju da se bude »četvorjevanđelje postmodernog romantizma«. Njena stvarnost je stvarnost ideja suprotstavljenih u relacija- ma živo-večno, čovek-bog, a sama se prožima svešču o postmodernom, kako u ukupnoj umetničkoj kreaciji, tako i u književnosti. Po spoljašnjim karakteristikama, ovaj prozni iz- raz se smešta na jedno od ekstremnih mesta (sa UPOZNAVANJEM SA VESTINOM istog au- tora, ISTRAŽIVANJEM SAVRŠENSTVA S. Damjanova, KUĆOM UČITELJA S. Radoševića, . . .) u, inače, ezoteriji sklonoj mladoj pro- znoj produkciji devete decenije. Jedna od naj- bitnijih stvari u konceptu knjige jeste svepri- sutna simetrija, koja isključuje smrt, a koja se sreće unutar priča, između priča i u kontekstu ukupnosti četvorjevanđelja i komentara sa margina. Ugričić sadržaj svojih priča dovodi u različite vidove simetrije oponašajući besmr- tnost na formalnom planu. U prvoj priči se radi o centralnoj simetriji strukturne organizacije; u drugoj je u pitanju osna simetrija, iako figu- re koje se preslikavaju nisu baš najjasnijih gra- nica; treća priča donosi beskonačno preslika- vanje u začaranom krugu dve pod pravim ug- lom ukrštetne ose; tokom četvrtre priče prela- manje je dvostruko, s tim da je, jedno izvan, a drugo u samom središtu naracije. Grafički, to bi izgledalo ovako:

Ovakva shematizacija će se, možda, učiniti kao uproščavanje stvari, ali svrha svake sheme i jeste da navede, a ne da bude α i Ω naše predstave (odnosno, predstave činjene u nama). U svakom slučaju, sve četiri priče (jevanđelja) jesu formalno različiti pos- tunci simetrije teksta (samim tim, i ideja i bi- vanja što ga čine), koga čitalac doživljava kao

dve strane ogledala, s tim da se on nalazi pod- jednako udaljen od obe vizije. I tu se dešava ono neponovljivo (neponovljivo) u njemu, ina- če paradoksalno u svetu logike — slike u ogle- dalu (iza i ispred) se ne menjaju, okoštale su i večne, a promenjiva se nalazi u samom ogle- dalu (čitaocu), gde se više ne zna šta je stvarno, a šta vitruelno. Toliko o simetriji unutar priča, a što se tiče ostalih, model simetrije između priča, kao i između priča i komentara, dat je u redosledu karata u samoj knjizi (svaka priča ima svoje znamenje igrajuće karte, a njihov odnos govori o odnosu priča).

Prva priča VASKRSAVANJE (ne vaskrse- nje, možda je važno apostofirati) se sastoji iz dva dela — BUĐENJA I DEJÁ VU, odnosno pri- ča zahvaćenih simetrijom, koje i nisu ništa drugo do oponašanje »stvarnog« ljubavlju, su- kobima i smrću određenog, neprestano ponav- ljajućeg života. Sam autor u njoj vidi svojevr- snu literarizaciju filozofije — »Buđenje je lite- rarna interpretacija filozofije Martina Hajdege- ra, a Déja vu Ernsta Bloha. U prvoj su kratke zagonetke koje sustižu jedna drugu, a u drugoj je svaki trenutak odgonetka.« Ustvari, prva je tok reke od izvora ka ušču, a drugu čini ista ta voda, ali od ušća ka izvoru. Drugojevanđelje- /priča JEDNOROG I DEVICA jeste srednjove- kovna balada (ovo srednjovekovna pišem sa- mo zato što je motiv iz toga vremena, Inače, Ugričić ovaj motiv lišava svakog istoricizma i pokušava ga uzdići na nivo globalne metafore) o vitezu-osvetniku preobraženom u jednoroga (sveti i panseksualni amblem) i o devici koja ga, kao i uvek, čeka. Lepota sjedinjenja jedno- roga i device apsolut je neostvarivog. Ispriča- ne slike zajme dubine čitaoca koji ih vidi (naža- lost) samo kao slike.

Na kraju, treba svakako i ukazati da ovak- va literatura, bliska (svojim nepristajanjem na konačno i priznavanjem nemogućeg) mizezi- su neživim neopisivog pojma kakav je život, nosi u sebi i ono što sama ne želi biti. Jer, svo- to literarno »oživljavanje« života putem »pos- lednjih istina« može nam se učiniti samo pu- kom formom koja se (osim svojim kvalitativno višim nivoom) bitno ne razlikuje od tekućih ob- mana tradicionalno nastrojene književnosti. Sve nas to, još jedanput, dovodi do zaključka da literatura niti šta novo govori, niti nudi re- šenja. Ali ostaje i činjenica da pisati znači ima- ti iluziju da se učini nemoguće u mogućem, što je još jedan korak ka lepom. I dobrom. A *nema* (ionako, inače, naravno, verovatno, mož- da, . . . neka čitalac odabere ili dopiše sebi srodno), *nema!*

NARUĐBENICA

NARUČUJEM _____ primjeraka lista RK KO BIH »Književna revija«. Godišnja pretplata za 1989. iznosi 16.000 dinara. Ime i prezime naručioca _____

Adresa na koju želim dobiti list _____

Uplatu ću izvršiti poštanskom ili SDK uplatnicom na žiro račun RK KO BIH, za »Književnu reviju« 10100—678—12505

_____ potpis i broj l. k.

časopis za kulturu, umetnost i društvena pitanja, novi sad, katolička porta 5, telefon (021) 28-765

uređuju: ljubiša despotović, silvija dražić, zoran derić, zoran krdu, alpar lošonc, miroljub radojković i saša radonjić ☆ glavni i odgovorni urednik franja petrinović ☆ tehnički i likovni urednik cvetan dimovski ☆ sekretar redakcije rad- mila gikić ☆ lektor sanja štefan ☆ članovi izdavačkog saveta: bosiljka bojanić (predsednik), tania đurić, biljana cvet- ković, rada čupić, dušan radak, dušan mihailović, dušan patić, danica grubač, simon grabovac (delegati

šire društvene zajednice) radmila gikić, radmila cvijanović lotina, vladimir kopicl, franja petrinović i čedomir keco (delegati izdavača) ☆ izdaje nišo »dnevnik«, novi sad, bulevar 31 ☆ direktor nišo »dnevnik« jovan sme- derevac ☆ osnivač pokrajinska konferencija saveza socijalističke omladine vojvodine ☆ časopis finansira s iz kulture vojvodine ☆ rukopise slati na adresu: redakcija »polja«, novi sad, poštanski fah 220, žiro račun 65700—603—6324 nišo »dnevnik« oour »redakcija dnevnika«, sa naznakom za »polja« (godišnja pretplata 5.000 dinara, za inostranstvo dvos- trukoj) ☆ na osnovu mišljenja pokrajinskog sekretarijata za nauku i kulturu broj 413—152/73 časopis je oslobođen po- reza na promet proizvoda i usluga ☆ tiraž 2.000 primeraka

Polja